

WBTR handboek

De 7 belangrijkste elementen
van de WBTR belicht

Versie 22 juni 2021

Bierman
Advocaten

In dit handboek geven wij u inzicht in de ingrijpende gevolgen van de invoering van de WBTR. Hiermee hopen wij u op de hoogte te brengen en goed voor te bereiden op de WBTR die (eindelijk) op 1 juli 2021 grotendeels inwerking treedt. Een goed begin is immers het halve werk!

Inhoudsopgave

Introductie	3
1 Toezicht	4
2 Taakuitoefening	5
3 Meervoudig stemrecht	6
4 Ontstentenis of belet	7
5 Ontslag en bestuursverbod	8
6 Tegenstrijdig belang	9
7 Aansprakelijkheid	10
Over het WBTR handboek	11
Over de sectie ondernemingsrecht	11
Over Bierman Advocaten	12

Wet bestuur en toezicht rechtspersonen; bestuurders en toezichthouders bereid u voor!

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR-2021) heeft lang op zich laten wachten, maar treedt (eindelijk) op 1 juli 2021 grotendeels in werking. Deze wet geeft vorm aan een professionaliseringslag bij verenigingen, coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en stichtingen, waaronder in de semipublieke sector. De noodzaak hiervan is gebleken na een aantal incidenten in die sector.

Al in september 2013 kwam de Commissie Halsema naar aanleiding van deze incidenten met aanbevelingen in haar rapport *Een lastig gesprek*. In datzelfde jaar zag de Wet bestuur en toezicht (WBT-2013) het daglicht. Die wet was het vertrekpunt voor de (nadere invulling van de) WBTR.

Het Burgerlijk Wetboek bevat op dit moment al regels over bestuur en toezicht van naamloze en besloten vennootschappen (NV en BV). Zo'n regeling ontbrak of was onvolledig voor verenigingen, coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en stichtingen.

De WBTR verduidelijkt de regels voor deze rechtspersonen en sluit aan bij de bestaande regels uit het Burgerlijk Wetboek voor de NV en BV. Door deze uniformering gaat de wettelijke regeling voor bestuur en toezicht gelden voor alle rechtspersonen.

De belangrijkste elementen van de WBTR zijn:

- 1. *toezicht***
- 2. *taakuitoefening***
- 3. *meervoudig stemrecht***
- 4. *ontstentenis of belet***
- 5. *ontslag en bestuursverbod***
- 6. *tegenstrijdig belang***
- 7. *aansprakelijkheid***

Invoering van de WBTR zal ingrijpende gevolgen hebben voor (de positie van bestuurders en toezichthouders van) verenigingen, coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en stichtingen.

In dit handboek worden alle zeven elementen besproken. Hiermee hopen wij u op de hoogte te brengen en goed voor te bereiden op de WBTR die (eindelijk) op 1 juli 2021 grotendeels in werking treedt. Een goed begin is immers het halve werk!

De WBTR introduceert voor stichtingen en verenigingen een wettelijke grondslag voor het instellen van een toezichthoudend orgaan (dualistisch bestuursmodel) en een zogeheten one tier board (monistisch bestuursmodel). Mogelijk ten overvloede merken wij nog op dat het een stichting en een vereniging vrij staat om te kiezen tussen een dualistisch of een monistisch bestuursmodel. Het een sluit het ander wel uit, dus er kan niet worden gekozen voor beiden.

Dualistisch bestuursmodel: Raad van Commissarissen

Een wettelijke grondslag voor het (uit eigen beweging) instellen van een toezichthoudend orgaan (ook wel aangeduid als Raad van Commissarissen) bestaat al voor de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BV), de naamloze vennootschap (NV), de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappijen. Echter, ontbrak deze wettelijke grondslag nog voor de stichting en de vereniging. In de praktijk hebben stichtingen en verenigingen vaak al wel een Raad van Toezicht, maar ontbreekt een wettelijke regeling daarvoor.

De Raad van Commissarissen heeft als taak om toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de stichting en

de vereniging. Dit toezichthoudend orgaan moet worden ingesteld bij de statuten van de stichting en de vereniging. De benaming van dit orgaan in de statuten is niet bepalend voor de juridische kwalificatie.

Als het een orgaan betreft dat toezicht houdt op de bestuurders, dan is er sprake van een Raad van Commissarissen onder de WBTR. Ook een Raad van Toezicht kan dus een Raad van Commissarissen in de zin van de WBTR zijn. De WBTR bepaalt overigens dat een Raad van Commissarissen bij stichtingen en verenigingen ook mag worden aangeduid als een Raad van Toezicht.

Een Raad van Commissarissen bestaat uit één of meer natuurlijke personen (ook wel commissarissen genoemd). Een commissaris kan geen rechtspersoon zijn. De benaming van dit orgaan is niet van bepalend onder de WBTR.

Monistisch bestuursmodel: one tier board

Een monistisch bestuursmodel (ook wel een one tier board genoemd) is een bestuursmodel waarbij zowel uitvoerende als niet-uitvoerende bestuurders onderdeel uitmaken van één en hetzelfde orgaan (het bestuur). De niet-uitvoerende bestuurders houden toezicht op de uitvoerende bestuurders.

Een wettelijke grondslag voor het instellen van een one tier board bestaat eveneens al voor de BV en de NV (WBT-2013), maar ontbrak nog voor de overige rechtspersonen. Ook een one tier board moet worden ingesteld bij de statuten en niet-uitvoerende bestuurders moeten natuurlijke personen zijn. Let op, het instellen van een one tier board kan in sectorale wetgeving zijn uitgesloten!

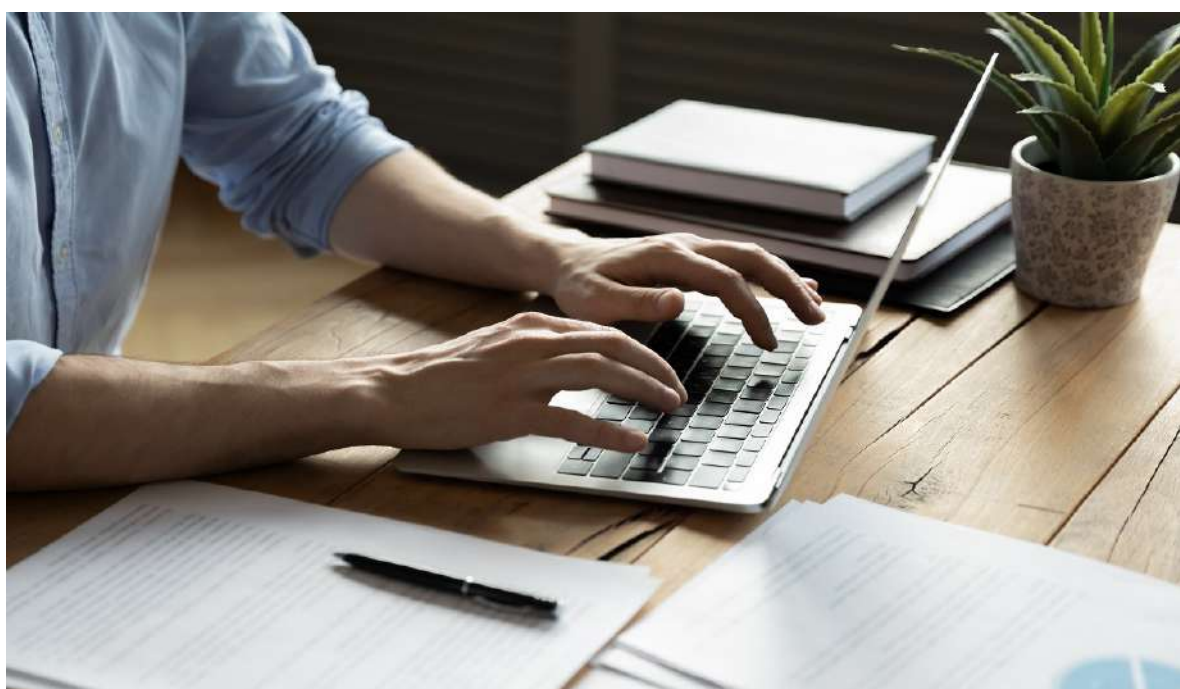
De inwerkingtreding van de bepalingen die het monistisch bestuursmodel faciliteren bij stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen wordt voorlopig uitgesteld. De reden is gelegen in het feit dat het momenteel technisch niet mogelijk is om in het handelsregister aan te geven of een bestuurder uitvoerend of niet-uitvoerend is. Zodra deze technische mogelijkheid is gerealiseerd, zullen de bepalingen van de WBTR over het monistisch bestuursmodel in werking treden.

De norm waarnaar bestuurders en commissarissen van naamloze en de besloten vennootschappen (NV's en BV's) zich bij de vervulling van hun taak moeten richten, is vastgelegd in de wet. De wet bepaalt dat zij zich bij hun taakvervulling moeten richten naar het belang van de vennootschap en de aan haar verbonden ondernemingen. Deze wettelijke normstelling ontbrak voor (bestuurders en toezichthouders van) stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen. Dit terwijl ook bestuurders en toezichthouders van die rechtspersonen te maken kunnen krijgen met meerdere uiteenlopende belangen.

Met de invoering van de WBTR zal daarom voor de bestuurders en toezichthouders van alle rechtspersonen dezelfde norm gaan gelden. Voor deze uniformering zal in de wet worden opgenomen

dat bestuurders en toezichthouders van alle rechtspersonen zich bij de vervulling van hun taak moeten richten naar het belang van de vennootschap en de aan haar verbonden onderneming of organisatie. Aan de huidige formulering van de normstelling is de tekst "of organisatie" toegevoegd. Dit is louter vanwege het feit dat sommige stichtingen en verenigingen geen onderneming drijven. Voor de inhoud van de norm zelf (en dus ook voor de BV en de NV) verandert er dus niks.

De WBTR geeft geen verdere omschrijving of uitleg van het belang van de rechtspersoon. Dit belang kan (in overwegende mate) worden bepaald door de statuten. Verder zijn we voor nu aangewezen op de bestaande opvattingen uit de rechtspraak en de literatuur over het zogenaamde vennootschapsbelang.

Meervoudig stemrecht

De statuten van naamloze en besloten vennootschappen (NV's en BV's) kunnen op dit moment bepalen dat aan een met naam of in functie aangeduide bestuurder of commissaris meer dan één stem wordt toegekend. Dit wordt ook wel het meervoudig stemrecht genoemd. Een bestuurder of commissaris kan echter nooit meer stemmen uitbrengen dan alle bestuurders of commissarissen tezamen. Voor bestuurders en toezichthouders van stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen ontbrak deze wettelijke beperking. Hierdoor kan aan hen momenteel dus een onbeperkt meervoudig stemrecht zijn of worden toegekend.

Met de invoering van de WBTR zullen de regels omtrent het meervoudig stemrecht worden geüniformeerd voor alle rechtspersonen. Deze uniformering betekent dat in de statuten aan een bestuurder of toezichthouder van stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen meer dan één stem kan worden toegekend, maar dat die bestuurder of toezichthouder nooit meer stemmen kan uitbrengen dan de andere bestuurders of toezichthouders tezamen.

Mochten de huidige statuten – dus vóór de invoering van de WBTR – van een stichting, vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij bepalen dat een bestuurder of toezichthouder meer stemmen kan uitbrengen dan de andere bestuurders of toezichthouders tezamen, dan is en blijft die statutaire bepaling geldig. Maar let op, deze geldigheid is beperkt tot uiterlijk vijf jaar na de inwerkingtreding van de WBTR (1 juli 2026) of tot de eerstvolgende statutenwijziging (naar gelang welk moment eerder valt).

4 *Ontstentenis of belet*

De begrippen 'ontstentenis' en 'belet' zijn geen begrippen die dagelijks worden gebruikt. De wet werkt deze begrippen ook niet verder uit.

Van 'ontstentenis' is sprake als een bestuurder of toezichthouder zijn functie in het bestuur niet meer vervult en er dus een vacature is ontstaan. De bestuurder of toezichthouder maakt dus geen onderdeel meer uit van het bestuur of toezichthoudend orgaan. Voorbeelden daarvan zijn aftreden, ontslag of overlijden van een bestuurder of toezichthouder.

Van 'belet' is sprake wanneer een bestuurder of toezichthouder tijdelijk niet in staat is om zijn functie te vervullen. De bestuurder of toezichthouder maakt nog wel onderdeel uit van het bestuur of toezichthoudend

orgaan en is dus (formeel) nog in functie. Voorbeelden hiervan zijn ziekte, schorsing of afwezigheid wegens een andere reden.

Statutaire ontstentenis of beletregeling

Voor naamloze en besloten vennootschappen (NV's en BV's) geldt al een wettelijke verplichting om in de statuten te voorzien in een regeling voor gevallen van ontstentenis of belet van een bestuurder. Een dergelijke verplichting voor de NV in geval van ontstentenis of belet van een commissaris ontbreekt nog (die de BV overigens weer wel kent). Bij andere rechtspersonen (de stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen) ontbreekt echter in het geheel een verplichting tot een statutaire regeling bij ontstentenis of belet van bestuurders en commissarissen. U zal vast ook aanvoelen: het is hoogst tijd voor uniformering.

Met de inwerkingtreding van de WBTR worden de wettelijke regels omtrent (de verplichting tot het voorzien in) een regeling bij ontstentenis of belet dus geüniformeerd en uitgebreid voor alle rechtspersonen. De uniformering en uitbreiding hebben tot gevolg dat ook stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen verplicht worden tot een statutaire ontstentenis of beletregeling voor alle bestuurders en, indien van toepassing, commissarissen. De statuten kunnen (optioneel) een dergelijke regeling bevatten voor het geval van ontstentenis of belet van een deel van de bestuurders.

Bij de eerstvolgende statutenwijziging na inwerkingtreding van de WBTR (1 juli 2021) moeten de statuten van onder meer de stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen een regeling bevatten voor de gevallen van ontstentenis of belet van alle bestuurders en commissarissen.

Dit onderdeel kan nog niet in werking treden voor de NV, omdat abusievelijk geen overgangsbepaling is opgenomen in de WBTR. Daarom zal in een separate verzamelwet worden geregeld dat NV's bij hun eerstvolgende statutenwijziging een ontstentenis of beletregeling voor commissarissen moeten opnemen. Wanneer dit als onderdeel van de verzamelwet in werking treedt, zal deze regeling voor commissarissen van de NV uit de WBTR in werking treden.

Op grond van de wet kan een bestuurder van een stichting worden ontslagen door de rechtbank indien die bestuurder:

- iets doet of nalaat in strijd met de bepalingen van de wet;
- iets doet of nalaat in strijd met de statuten;
- zich schuldig maakt aan wanbeheer; of
- niet of niet behoorlijk voldoet aan een voor de voorzieningenrechter gegeven bevel.

In de praktijk is gebleken dat deze ontslaggronden niet toereikend zijn. In bepaalde gevallen kan het ontslag van een bestuurder die het belang van de stichting zodanig schaadt dat het niet langer verantwoord is om hem als bestuurder te handhaven daarmee niet worden bewerkstelligd. Vanwege deze onwenselijke situatie bevat de WBTR een aangepaste wettelijke ontslagregeling voor een stichtingsbestuurder.

Deze regeling voorziet in een verruiming van voornoemde ontslaggronden en is ontleend aan de regeling voor ontslag van een commissaris van een structuurvennootschap door de Ondernemingskamer.

Verruiming ontslaggronden

Na de invoering van de WBTR kan een stichtingsbestuurder door de rechter worden ontslagen wegens:

- verwaarlozing van zijn taak;
- andere gewichtige redenen;
- ingrijpende wijziging van omstandigheden op grond waarvan het voortduren van het bestuurderschap in redelijkheid niet geduld kan worden; en
- het niet of niet behoorlijk voldoen aan een bevel van de voorzieningenrechter.

Deze nieuwe ontslagregeling gaat ook gelden voor het ontslag van een commissaris van een stichting. Momenteel ontbreekt namelijk nog een wettelijke ontslagregeling voor commissarissen van een stichting.

Uitbreiding bestuursverbod

Op dit moment kan een stichtingsbestuurder die is ontslagen door de rechtbank gedurende een periode van vijf jaar na zijn ontslag geen bestuurder van een stichting worden. Dit is het zogenaamde bestuursverbod. Deze regeling wordt door de WBTR uitgebreid. Een bestuurder van een stichting mag gedurende vijf jaren na zijn ontslag ook geen commissaris van een stichting worden.

Op dit moment bevat de wet voor de meeste rechtspersonen (de naamloze en besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (NV en BV), vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij) een regeling voor het geval het belang van een bestuurder of commissaris tegenstrijdig is met het belang van de rechtspersoon. Deze regelingen verschillen echter inhoudelijk van elkaar. Voor de vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij geldt momenteel de zogenaamde vertegenwoordigingsregel. Dit houdt in dat indien er sprake is van een tegenstrijdig belang tussen een bestuurder of commissaris en de vereniging, coöperatie of onderlinge waarborgmaatschappij, de Algemene Vergadering één of meer personen kan aanwijzen die de vereniging, coöperatie of onderlinge waarborgmaatschappij vertegenwoordigt of vertegenwoordigen. Voor de stichting ontbreekt echter een wettelijke regeling omtrent tegenstrijdig belang in het geheel. Met de inwerkingtreding van de WBTR wordt de wettelijke tegenstrijdigbelangregeling geüniformeerd voor alle rechtspersonen.

Alle rechtspersonen

De tegenstrijdigbelangregeling die nu geldt voor NV's en BV's wordt straks geïntroduceerd voor alle rechtspersonen. Voor NV's en BV's geldt de zogenaamde besluitvormingsregel (WBT-2013). Dit betekent dat een bestuurder of commissaris (van alle rechtspersonen) met een tegenstrijdig belang, niet mag deelnemen aan de beraadslaging en besluitvorming over het betreffende onderwerp.

Indien alle bestuurders een tegenstrijdig belang hebben en daardoor geen besluit kan worden genomen, verschuift de beslissingsbevoegdheid naar de Raad van Commissarissen. Als er geen

Raad van Commissarissen is, is de Algemene Vergadering bevoegd. Voor commissarissen met een tegenstrijdig belang geldt een overeenkomstige regeling. In dat geval vindt de verschuiving van de beslissingsbevoegdheid naar de Algemene Vergadering plaats. Overigens mogen de statuten van een rechtspersoon anders bepalen. Bijvoorbeeld dat het bestuur of de Raad van Commissarissen het besluit (ondanks het tegenstrijdig belang) alsnog kan nemen.

Een besluit dat is genomen in strijd met de tegenstrijdigbelangregeling is vernietigbaar. De vernietiging van een besluit heeft in principe geen gevolgen voor de rechtsgeldigheid van de rechtshandelingen die uitvoering geven aan dat besluit en voor de vertegenwoordigingsbevoegdheid van het bestuur (die blijft ongewijzigd).

De tegenstrijdigbelangregeling geldt automatisch vanaf 1 juli 2021 voor bestuurders en commissarissen van stichtingen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen. Een statutenwijziging is hiervoor niet vereist, maar het is wel raadzaam om de tegenstrijdigbelangregeling te vervangen om onduidelijkheden te voorkomen. 'Oude' statutaire tegenstrijdig belangregelingen gelden per 1 juli 2021 niet meer.

Stichting

Voor de stichting geldt een aanvulling op de hiervoor uiteengezette tegenstrijdigbelangregeling. De achterliggende reden is dat een stichting geen Algemene Vergadering kent. Indien er geen Raad van Commissarissen is, is bepaald dat in geval van tegenstrijdig belang van een bestuurder de beslissingsbevoegdheid bij het bestuur van de stichting blijft rusten. Als een stichting wel een Raad van Commissarissen heeft, blijft de Raad van Commissarissen in geval van een tegenstrijdig belang van een commissaris bevoegd om te beslissen. Voor zowel het bestuur als de Raad van Commissarissen geldt de (extra) verplichting om de overwegingen die ten grondslag liggen aan het besluit schriftelijk vast te leggen.

In geval van een faillissement biedt de wet op dit moment al de mogelijkheid aan een curator om bestuurders en commissarissen van naamloze en besloten vennootschappen (NV's en BV's), commerciële stichtingen en verenigingen (zij zijn onderworpen aan vennootschapsbelasting), coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen (hoofdelijk) aansprakelijk te stellen voor het volledige faillissementstekort. Dit kan wanneer zij hun taak kennelijk onbehoorlijk hebben vervuld en die onbehoorlijke taakvervulling een belangrijke oorzaak is van het faillissement. Deze aansprakelijkheidsregeling staat echter op verschillende plaatsen in de wet.

Met de invoering van de WBTR wordt er één uniforme aansprakelijkheidsregeling ingevoerd voor alle rechtspersonen. Deze regeling is inhoudelijk grotendeels gelijk aan (voornamelijk) de aansprakelijkheidsregeling bij faillissement die nu geldt voor bijna alle rechtspersonen. Het toepassingsbereik van deze regels wordt met de invoering van de WBTR wel uitgebreid naar bestuurders en commissarissen van niet-commerciële stichtingen en verenigingen (zij zijn niet onderworpen aan vennootschapsbelasting) en informele verenigingen (haar statuten zijn niet opgenomen in een notariële akte).

Bewijsvermoedens

Als een curator van mening is dat een bestuurder aansprakelijk is, moet hij bewijzen dat het bestuur zijn taak onbehoorlijk heeft vervuld en dat die onbehoorlijke taakvervulling een belangrijke oorzaak van het faillissement is geweest. Deze (zware) bewijslast rust dus in beginsel op de curator.

Als niet is voldaan aan de administratieplicht of de verplichting tot publicatie van de jaarrekening, staat onweerlegbaar vast dat het bestuur of de Raad van Commissarissen zijn taak onbehoorlijk heeft vervuld en wordt vermoed dat de onbehoorlijke taakvervulling een belangrijke oorzaak is van het faillissement. Dit is het zogeheten 'wettelijke bewijsvermoeden' en kan door de betreffende bestuurders en commissarissen worden weerlegd door middel van het aanleveren van tegenbewijs.

Voornoemde wettelijke bewijsvermoedens in faillissement zijn onder de WBTR niet van toepassing op de onbezoldigde bestuurders en commissarissen van de niet-commerciële verenigingen en stichtingen. Daarnaast introduceert de WBTR deze wettelijke bewijsvermoedens voor bestuurders en commissarissen van stichtingen of verenigingen die op grond van sectorspecifieke wet- en regelgeving een jaarrekeningplicht hebben (denk aan woningcorporaties, onderwijsinstellingen, zorginstellingen en pensioenfondsen).

Tot slot geven wij u graag de tip mee dat het verstandig is om uw verzekeringspolis te checken. Voldoet uw huidige aansprakelijkheidsverzekering ook als de WBTR in werking is getreden?

Over het WBTR handboek

Heeft u naar aanleiding van dit handboek nog vragen of wilt u sparren met één van de advocaten van de sectie Ondernemingsrecht over de WBTR en/of andere ondernemingsrechtelijke onderwerpen? Neem dan geheel vrijblijvend contact met (één van) onze ondernemingsrechtsspecialisten via 0344 - 677 188 of info@bierman.nl.

Over de sectie Ondernemingsrecht

Alle regelgeving waarmee een ondernemer te maken heeft, valt onder het ondernemingsrecht. Een breed vakgebied met veel verschillende deelterreinen. De sectie Ondernemingsrecht van Bierman bestaat uit meerdere advocaten. Deze advocaten hebben alle kennis in huis om u als ondernemer bij te staan. In het bijzonder kunt u bij hen terecht voor de volgende expertisegebieden: vennootschapsrecht, bestuurdersaansprakelijkheid, fusies, overnames en herstructurering, contracten (o.a. franchise, distributie en agentuur) en financiering en zekerheden.

Over Bierman Advocaten

Vanuit ons centraal gelegen kantoor langs de A15 in Tiel werken wij als middelgroot advocatenkantoor in heel Nederland voor ondernemers, (overheids)organisaties en particulieren. Met onze multidisciplinaire en persoonlijke aanpak, kennis van uiteenlopende branches en relevante specialisaties komen wij snel tot de kern van uw zaak en tot een oplossing die werkt, ook op langere termijn. Wij geloven dat we verder komen als we geijkte patronen doorbreken. In denken en doen. Als full service advocatenkantoor maken wij het verschil voor onze cliënten door hun zaak vanuit onverwachte invalshoeken te bekijken. Met actuele kennis en creatieve ideeën spelen we optimaal in op de verwachtingen van onze cliënten en de ontwikkelingen in de markt. Together everyone achieves more. Daar staat wat ons betreft het woord 'team' voor. Werken als team maakt ons slimmer, veelzijdiger en slagvaardiger naar onze cliënten. Wij maken daarom actief gebruik van de specialistische kennis van collega's - ook en juist vanuit andere rechtsgebieden - en van externe professionals, zoals bijvoorbeeld accountants, fiscalisten en informatici. Een echte doorbraak creëren we samen.

Bezoekadres

Laan van Westroijen 4
4003 AZ Tiel

Postadres

Postbus 124
4000 AC Tiel

T: 0344 - 677 188

F: 0344 - 677 190

info@bierman.nl

www.bierman.nl

Disclaimer

© 22 juni 2021, Bierman Advocaten LLP Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van Bierman Advocaten worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave grote zorg is besteed, aanvaarden de auteur en Bierman Advocaten geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.